

Felix Cardenas' tale i Aalborg sept. 94

Felix Cardenas er en aymara-indianer fra Bolivia. Han arbejder for en landsdækkende indiansk bondeorganisation og stillede i 1993 op som præsidentkandidat for det indianske bondeparti "Pachakuti".

Jeg er aymara og kommer fra Bolivia. I Bolivia er vi 36 forskellige folkeslag. Blandt disse 36 folkeslag udgør aymara og quechuaerne flertallet. Der bor også aymara- og quechua-indianere i andre lande, som f.eks. Peru, Chile og Ecuador. Tilsammen udgør vi 36 folkeslag 80% af befolkningen i Bolivia. I flere andre lande er det sådan, at vi, de oprindelige folk udgør et flertal men uden rettigheder som sådan.

I vores forfatning står der, at den officielle religion er katolicisme, så per dekret er vi alle katolikker. Det officielle sprog i Bolivia er spansk, og der står ikke et ord i forfatningen om de 36 andre sprog, som tales i landet. Hvis et oprindeligt folk er majoritet i det land, hvori de bor, så må deres mål og metoder nødvendigvis være forskellige fra minoritetsgruppernes mål og metoder, og vi er et flertal. Vi har i Latinamerika alle den samme historiske baggrund, en historie, som vi ikke må glemme, for et folk, der ikke kender sin historie, ved ikke, hvorfor det er til. Historien er en rettesnor for os, - for hvad vi skal gøre fremover. F.eks. må vi ikke glemme, den rolle den katolske kirke har spillet i vores samfund i tiden, når vi kigger tilbage. For mange er det fortid, men for os er fortiden på mange måder nutid og en kraftig trussel om også at blive vores fremtid.

Takket være det hellige korstog, som den katolske kirke har ført mod de indfødte folk, står vi i den situation, som vi gør i dag. De kom til os med et sværd i den ene hånd og et kors i den anden. Med sværdet dræbte de millioner af vore brødre og med korset velsignede de alle disse døde, og når vore bedsteforældre ville gøre oprør, viste de os biblen og de 10 bud. Det første bud lyder: "Du skal elske din Gud", og vi spørger os selv: "Har de virkelig elsket Gud, når de har gjort alt det, de har gjort mod os. Der er et andet bud, der siger "Du må ikke stjæle" men lige fra det tidspunkt, hvor de kom hertil, har de stjålet vores guld og vore naturrigdomme. Et tredje bud lyder "Du må ikke slå ihjel", men hvor mange indianere har de ikke slået ihjel i Guds navn? Takket være alt dette har religionerne opdelt os, nu har flertallet af vi indianere en fattigmands-mentalitet, og

Felix Cardenas (til venstre) deltog sammen med bl.a. Rigoberta Menchú ved konferencen "Indianere - et befolkningsflertal uden rettigheder" i Aalborgshallen september 1994.

det er fordi kirken fortæller os, at i himlen findes lykken, og for at komme i himlen skal man være fattig, og eftersom vi stræber efter lykken, så stræber vi efter at være fattige, vi ønsker at være fattige, og når vi snakker om folk, der har mange penge, så siger kirken til os, at dem skal vi ikke tænke på, for de kommer jo i helvede. Religionen, og den måde uddannelsessystemet fungerer på i vores land, er en del af den proces, der foregår, for at splitte/nedbryde os.

Indtil jeg var 6 år gammel boede jeg i en aymaralandsby, hvor mit sprog, min religion, min verdensopfattelse og min kultur var aymara, men når man fylder 6 år skal man i skole, og så kommer man ind i en helt anden verden. Der lærer vi lidt efter lidt, at alt det vi indianere står for ikke duer, men at alt det der kommer udefra er godt. Alt det vi selv kommer fra er tilbageskridt, og alt udefra er fremskridt. At gå klædt som indianer er tilbageskridt, men at gå med slips er fremskridt. At tale aymara og quechua er tilbageskridt, men at tale spansk er fremskridt. Og så siger de, at således har de civiliseret os, men jeg kan ikke sige sikkert, om vi er mest civiliserede, på den måde vi lever nu, eller på den måde vi levede før. Før levede vi med vores egen Gud "Pacha-mama", nu lever vi med en anden Gud, Kristus. Med Pacha-mama levede vi godt, men med Kristus lever vi dårligt. Med Pacha-mama kendte vi ikke

sult og fattigdom, men med Kristus kender vi både sult, fattigdom og udenlandsgæld. Er det Civilisation? Før spiste vi vore egne fødevarer, kartofler, kinoa osv., men nu, hvor vi skal være moderne, spiser vi spagetti og dåsemad. Da vi spiste vore egne fødevarer kunne vores levealder nå op på 100 år, men med de moderne fødevarer er vores forventede levealder kun 40-50 år - og de siger, det er civilisation. Med hensyn til medicin er det det samme. Når man får ondt i hovedet, siger de med det samme "tag en asperin". Det er muligt, at asperinen fjerner hovedpinen, men den ødelægger også maven. Den vestlige medicin helbreder en ting men forværrer andre.

Det er vores folkeslags historie, og med hensyn til Bolivia må vi sige, at det er et land, som er opbygget uden os, grundlagt imod os. Det er et land, hvor præsident, deputerede og senatorer stammer fra Europa, hvor militærpersoner er af europæisk (tysk) oprindelse, og hvor langt de fleste biskopper er af spansk afstamning. Derfor siger vi, at der i Bolivia findes en meget speciel form for apartheid. Intet har ændret sig, vi kæmper stadig for retten til jorden, vores ret til egen religion, til egen uddannelse, - vi må forsvare vores kultur og alt det, som man har forsøgt at udrydde.

Foruden den daglige kamp for overlevelse, må vi også gennemleve konsekvenserne af den industrialiserede ver-

dens udvikling. For 2 mdr. siden kom 450 tons giftigt affald fra Tyskland til Bolivia, og de første, der rammes, er som sædvanlig de oprindelige folk. Vi kommer til at betale regningen to gange for den vestlige verdens levevis, først betaler vi, når de tager vores naturressourcer uden at betale en ordentlig pris; derefter bliver naturprodukterne forarbejdet, og så sendes affaldsprodukterne tilbage til os. De andinske lande er ved at blive omdannet til en giftlosseplads for Europa og USA.

Vi ved, at hverken venstrefløjen eller de religiøse bevægelser vil skabe en vej for befrielse af de oprindelige folk, vi må skabe vores egen befrielse. Der er gået 500 år, og nu er det på tide at gøre det historiske regnskab op. Vore bedsteforældre siger, at for hver 500 år, der er gået, er en cyklus gennemgået, og da sker der en Pacha-kuti. "Pacha" betyder dvs. og "kuti" betyder omvæltning, dvs. at der sker en stor omvæltning i verden.

Da spanierne kom var det slutningen på en Pacha-kuti, og det blev slutningen på det liv med ligeværd og solidaritet, som vore forfædre levede. Nu er der gået 500 år med masakrer og marginalisering af folk, og nu gennemlever vi en ny Pacha-kuti, og det afhænger af denne generation, om denne verdensomvæltning skal være til det gode eller til det onde. Når vi taler om Pacha-kuti, er det ikke bare ord. Berlinmuren er faldet, Sovjetunionen er faldet, de socialistiske lande forsvinder, der er mange paradigmer, der falder, - der foregår en Pacha-kuti på verdensplan.

Vi ved, at nu og tiden fremover er etnisk-kulturel i alle lande, men vi spørger os selv om, hvad det er for et samfund, vi vil opbygge, for vi er vant til at få forslag forelagt, - fra højrefløjen tilbyder de kapitalismen, og fra ventrefløjen tilbyder de socialismen. Men begge veje bygger på en industrialisering, og uanset hvilken form for industrialisering man taler om, er det ikke en vej frem, vi kan acceptere. Vi er nødt til at gøre op med os selv, om det er en europæisk verden eller en andinsk verden, vi leder efter. I den vestlige verden er mennesket anbragt på jorden, derfor kan han eje jorden, leje jorden og handle med den. I den andinske verden er mennesket ikke på jorden men en del af den, derfor kan man ikke sælge jorden og ikke leje den ud. Man kan ikke skille sig fra naturen. Hvad er det for en verden, vi søger?

I den vestlige verden er enheden én, derfor er der individualisme. I den andinske verden er enheden ikke én men to, og alt tælles i par - noget maskulint og noget feminint. Der er sol og måne, der er et helligt bjerg, som er maskulint og et

helligt bjerg, der er feminint. Planterne er hankøn og hunkøn, alt er i par, og det er på basis af denne verdensopfattelse, at vore forfædre opbyggede deres politiske system. Det er stadig således i de indianske fællesskaber. I landsbyerne er det en betingelse, at man er et par for at kunne opnå en politisk lederpost. Manden alene er ikke noget værd, kvinden alene er heller ikke noget værd, de to må være sammen.

Vi er nået dertil, at for at få et barn er det ikke nødvendigt at en mand og en kvinde elsker med hinanden. Man skal bare sende det med posten, der skal til, så laver man et barn et eller andet sted på bestilling. Genetisk manipulation osv. Og det kaldes civilisation.

I den vestlige verden ligger fremtiden forude, alt ligger forude. I den andinske verden er fremtiden ikke forude, den er bagude. I den vestlige verden, hvor fremtiden ligger forude er det industri og teknologi, der hersker, og med al den teknologi og industri, når vi frem til atombomben.

Vi er nået dertil, at for at få et barn er det ikke nødvendigt, at en mand og en kvinde elsker med hinanden, det eneste man behøver er at sende det, der skal til med posten, så laver man et barn et eller andet sted på bestilling. Genetisk manipulation osv. Og det kaldes civilisation.

Når vi siger, at fremtiden ligger bagude taler vi om vore rødder, om vores identitet. Identitet er det altafgørende som grundlag for opbygningen af et samfund. Hvem er vi? Hvem er jeg? Hvem er du? Det er ikke let bare at sige "Jeg er bolivianer" for hvad vil det sige at være bolivianer eller at være dansker, hvad vil det sige, at være dansker?. Jeg kan sige, at mine forældre er bolivianere og mine bedsteforældre er bolivianere men længere tilbage eksisterede Bolivia ikke. Hvad er jeg så? Jeg kan kun sige, at jeg lever i aymara territorium, jeg taler aymara og jeg lever i en aymara kultur. Jeg er først og fremmest aymara, dernæst er jeg bolivianer (for at få et pas, så jeg kunne komme hertil [Danmark]).

Def med identitet er ikke kun et problem for de indfødte folk, det er et problem for alle. Nu er I på vej ind i den

europæiske union - hvad betyder det at gå ind i den? Betyder det at I skal holde op med at være danskere og at man vil danne en europæisk superstat - eller betyder det, at man skal gå ind i den europæiske union med en dansk identitet og i så tilfælde - hvad er dansk identitet? Når vi fremfører etnisk-kulturelle aspekter, så kommer man også let ind på det der foregår i eks-Jugoslavien. Vi har altid fået at vide at de europæiske samfund er civiliserede men samtidig ser vi, at de er ved at løse et etnisk problem på den mest barbariske måde, der findes.

Vi har en anden måde at løse etnisk-kulturelle problemer på og når vi taler om rettigheder for oprindelige folk, så taler vi ikke om at ødelægge en stat men om nødvendigheden af at opbygge en stat, der er multikulturel, multiethnisk, dvs. en stat, hvor man kan leve med forskelligheder, hvor man kan accepteres, som man er. Det drejer sig ikke om, at den mindste skal underlægge sig den største, men det drejer sig altså om forskellighedernes enhed. Det er det, vi indfødte folk forsøger at opbygge i vore lande. Der er en kontinental bevægelse mellem de oprindelige folk, og man kan ikke lukke øjnene for den virkelighed.

Det, der foregår i Chiapas [Mexico], er ikke nogen tilfældighed, men det, vi taler om, er ikke, at vi her efter 500 år skal vælge hævnens vej eller noget i den retning. Det vi peger på er, at vi i de 500 år der er gået har bragt jorden i ubalance, og nu må vi genskabe ligevægten. Ligevægten mellem vesten og den andinske verden, mellem mand og kvinde og mellem mennesket og naturen.

At genskabe ligevægten indebærer også, at man skal revurdere begreber som den 1. verden, den 3. verden etc. Mange mener, at man her bor i den 1. verden, at vi i Latinamerika lever i den 3. verden og at de i Afrika lever i den 4. verden, og man ser problemerne, som om de er fjerne og ikke vil berøre os. Man må gøre sig klart, at der ikke findes en 1., 2., 3. eller 4. verden, der findes kun én verden, og denne ene verden kan ikke modstå den livsform, som mange lande har. Det er det, det drejer sig om, når vi taler om at genskabe ligevægten.

For 500 år siden kom de for at udbrede evangelier blandt os. Det lader til, at vi nu efter 500 år må komme for at evangelisere jer i vesten - demonstrere en ny måde at se livet på. Vi lægger ikke op til en moderne verden men til en postmoderne verden, dvs. at vi vil vende tilbage til naturen. For at det kan lade sig gøre, må vi være klar over, at enten er der en verden for alle, eller også er der en verden for ingen.